

De filosofie van alles

Ivar Alink

Ivar Alink 29-01-2025

Inhoudsopgave

Wat is filosofie voor mij?.....	3
God, het leven en het bestaan.....	4
De ziel, onze bron en de manifestatie.....	5
Quantum mechanica.....	5
Het zijn.....	5
De ziel.....	6
Onze oorsprong en manifestatie.....	6
Reïncarnatie.....	6
Conclusie.....	7
De kameel, de leeuw en het kind.....	8
Filosofie van Nietzsche.....	8
Wat zegt het Boeddhisme?.....	8
Wat zegt de bijbel.....	8
Mijn conclusie.....	9

Wat is filosofie voor mij?

God, het leven en het bestaan

De ziel, onze bron en de manifestatie

"De mens is het manifesteren van de ziel en onze bron en daar hebben we het leven voor nodig. De ziel wilt zich ontwikkelen. We willen deugden ontwikkelen en dat op een manier waarbij we in balans zijn met onszelf en de natuur."

De basis voor deze ideeën gaat lang terug naar toen ik nog veel in het christendom zat. Ik geloof nu dat er een scheppende kracht is maar niet dat er een religie is die hierover een volledig omvattende waarheid heeft. De manier waarop mensen te lijden hebben in deze wereld wordt vaak opgeworpen als argument tegen het bestaan van een scheppende kracht die ik gemakshalve even god noem. De basisaannname bij dit argument is echter dat er een "persoonlijke god" is tot wie je kunt bidden en die je gebeden verhoort. Het idee dat zoiets bestaat is voor mij onmogelijk gezien al het leed dat plaatsvindt. Wordt er soms niet genoeg gebeden in Gaza? Onzin! Het is de mens die de architect is van dit leven, de vormgever van goed en kwaad. We kunnen in die zin beter met gevouwen handen naar ons eigen hart kijken dan met geheven handen naar de hemel. Ik denk dat we een eeuwig deel hebben (onze ziel) dat telkens opnieuw zichzelf manifesteert en probeert zichzelf te ontwikkelen in concurrentie en samenwerking met anderen, als een opgaande spiraal. En al hoewel we het ons niet herinneren zoals het leven waarin we leven, de pijn, indrukken, verlangens en dromen blijven bij ons. Zoals we als we "op de ziel getrapt" kunnen worden, we hebben er geen weet meer van maar de voetafdruk nemen we mee. Maar ook in positieve zin kunnen passies opnieuw opleven en andere levens aanraken. Dit is mijn eigen visie op de mens waarbij ik gebruik maak van filosofie, wetenschap en metafysica.

Quantum mechanica

Om te beginnen wil ik iets zeggen over de aard van alles voor zover momenteel bekend in de wetenschap. In de vroeg wetenschappelijke tijd zagen we alles als deeltjes. Licht was een deeltje, een atoom was een deeltje en dat bestond weer uit kleinere deeltjes (elektronen, neutronen en protonen). In 1801 werd er een heel interessant experiment gedaan door Thomas Young, het "double slit experiment". In dit experiment werden elektronen op twee spleten kort naast elkaar geschoten een voor een om zeker te zijn dat de ene elektron niet met de ander interacteerde. Het resultaat was verbluffend. In plaats van twee banden, er waren immers twee spleten, op de achtergrond (een fosforescerende laag) werd in plaats daarvan een interferentiepatroon zichtbaar. Het was een interferentiepatroon zoals bij de interactie van twee golven. Maar hoe kon dat? De deeltjes gingen toch een voor een? Wiskundig gezien is dit verklaard, het idee is dat het deeltje zich gedraagt als een golf van kansen en door beiden spleten gaat, met zichzelf interfereert en op de achterwand pas zijn definitieve positie inneemt. De deeltje is zo gezien de een deeltje en een golf. Dit wordt de deeltjes-golf paradox genoemd. Opmerkelijk is dat als we het deeltje "observeren/meten" bij de spleet om te zien welke spleet het neemt dan wordt het direct een deeltje en zien we toch weer twee strepen. We moeten dit meenemen als we nadenken over bijvoorbeeld de filosofie van de geest.

Het zijn

"Het bestaan is steeds 'meer' dan het feitelijk is... Het is existentieel datgene wat het in zijn zijnsmogelijkheid nog niet is. – Heidegger"

Heidegger oppert hier eigenlijk dat niet alleen deeltjes golven van waarschijnlijkheid zijn maar dat ook ons "zijn" een golf is van nog niet gerealiseerde mogelijkheden die we zijn en niet zijn, wat logisch lijkt ook ons brein is gemaakt van kwantum deeltjes (zowel deeltjes als golven). Je zou kunnen zeggen dat pas bij het kiezen van een van de kwantum mogelijkheden de keuze van "golven" naar "deeltjes" gaat. Hij zegt dat de grenzen van wat we kunnen kiezen in het moment beperkt worden door wie we "zijn" en door de situatie als een grote golf van waarschijnlijkheden die allemaal tegelijkertijd wel en niet bestaan. Maar als ik dat samenvattend benader dan is er dus ons fysieke zijn en de mogelijkheden die te samen "dasein" maken zoals Heidegger het omschrijft. Zoals ik het zie moet er ook een deel zijn van ons wat kiest (aspect van de de ziel). Onze oorsprong of ego noem ik een zelfgecreëerde materialisering van wie we willen worden in dit leven en wat we willen ontwikkelen, bereiken en/of verwerken. Het lichaam/hersenen zijn de verwezenlijking van deze oorsprong en noem ik onze manifestatie.

Ik denk dat onze oorsprong, manifestatie en wat de waargenomen omstandigheden zijn in kwantumstaat verkeren en dat de combinatie hiervan een veelheid aan mogelijkheden oplevert. De ziel maakt een keuze en probeert zo de oorsprong te manifesteren. Er is ook een voortdurende interactie met de ziel, je zou het de drie-eenheid "mens" kunnen noemen. De drie componenten zijn dus de ziel, de oorsprong en de manifestatie. Ziel is in mijn optiek eeuwig en de oorsprong en manifestatie sterfelijk/tijdelijk.

De ziel

In de wiskunde bestaat zoiets als een vector. Een vector is in strikte iets wat aangeeft wat de richting en grootte zijn van een fysische grootte zoals snelheid. Maar ik denk dat de ziel eigenlijk ook een soort persoonlijke collectie vectoren is. Bijvoorbeeld ik vind eerlijkheid belangrijk (grootte) maar ik heb ook een idee van wat ik vind dat eerlijkheid is (richting) en ik vind het in meer of mindere mate belangrijk (lengte of grootte). Zo bezien kunnen we deze eigenschap van de ziel beschrijven in een vector met dien verstande dat de persoonlijke definitie van eerlijkheid ook iets zegt over waar hij zich bevind ten opzichte van andere vectoren. Het kan zijn dat ik liefde op vergelijkbare wijze belangrijk vind maar zoals de meeste van ons weten is dit altijd een spanningsveld. Ik vind dat vectoren een mooie manier is om hierover na te denken omdat het complex aan factoren die samen een heel ingewikkeld krachtspel vertonen. Daniel Dennett vergelijkt besluitvorming met een krachtspel tussen verschillende opties en motieven in ons brein, vergelijkbaar met hoe spieren samentrekken onder invloed van verschillende neurale signalen. Ik vind dit een mooie analogie voor de ziel, onze ziel is wat ons drijft. Ik zie de ziel als het een eeuwig deel van onszelf wat voortdurend in interactie is met onze bron en de manifestatie.

Onze oorsprong en manifestatie

Onze oorsprong en manifestatie verschillen in die zin dat in oorsprong alles zit wat we in dit leven voor ogen hebben maar dit kan zich pas gradueel in het leven manifesteren, dit creëert frictie. Ook zie ik de oorsprong ook als een dynamisch iets. Iedereen kan dit herkennen, we willen veranderen en we hebben een keuze gemaakt maar het realiseren kan niet zomaar dat vergt tijd en telkens opnieuw de keuze maken. In zekere zin is de manifestatie ofwel ons conservatieve deel die ons voortdurend tegenhoudt, en behoed voor al te grote veranderingen. Onze oorsprong is progressief, wil vooruit, wil ontwikkelen.

de geest is gewillig, maar het vlees is zwak - Mattheüs 26:41

Sneller gaan dan ons lichaam aankan zorgt voor problemen maar ook ontwikkeling die haaks staat op onze oorsprong kan voor psychische problematiek zorgen.

Reïncarnatie

Zo bezien denk ik dat het de ziel is die reïncarneert en voortdurend vaardigheden opslaan in de ziel alsook zichzelf ontwikkelt in de zin dat vectoren door het leven veranderen en meegenomen worden naar het volgende leven. Mijn beeld van de mens is dat een mens, of die nu "goed" of "slecht" leeft, voortdurend leert, leven in en leven uit. Goed of slecht is zo bezien wel en niet aard. Ik denk dat "slecht" ontstaat als er een vector in grote mate uit balans is met de andere vectoren, dit kan in het leven zelf ontstaan door bijvoorbeeld een trauma. Bijvoorbeeld zelfbewustzijn kan in extreme vormen egoïsme worden zelfs narcisme worden. Negatieve ervaringen kunnen zorgen voor lage eigenwaarde en mogelijk voor een negatief zelfbewustzijn. Zelfbewustzijn en bescheidenheid zijn er bijvoorbeeld twee die een evenwicht zouden kunnen maken en elkaar behoeden voor disbalans. Aristoteles (Griekse filosoof) zegt bijvoorbeeld dat we deugden zoals moed moeten ontwikkelen. Dit doen we op een manier waarbij tegenpolen, lafheid en roekeloosheid, met elkaar in evenwicht zijn en we kunnen spreken van moedig. Dat is een relatie maar relaties hebben ook weer relaties met relaties en zo komen we bij het ingewikkelde krachtspel van vectoren. We sluiten daarmee af met de kern van het taoïsme, yin en yang, waarbij de mens wordt gezien als een voortdurend ontwikkeld evenwicht tussen yin (positief) en yang (negatief). Voorbeelden hiervan zijn:

In de natuur:

- Dag (yang) en nacht (yin)
- Zon (yang) en maan (yin)
- Vuur (yang) en water (yin)
- Berg (yang) en dal (yin)

In eigenschappen:

- Actief (yang) en passief (yin)
- Warm (yang) en koud (yin)
- Hard (yang) en zacht (yin)
- Uitwendig (yang) en inwendig (yin)

In menselijke relaties:

- Spreken (yang) en luisteren (yin)
- Geven (yang) en ontvangen (yin)
- Leiden (yang) en volgen (yin)

Belangrijk is dat niks ooit absoluut yin is of yang, Yin en Yang is de relatie tussen twee aspecten en een aspect kan zowel yin als yang zijn in verschillende relaties. Ik denk ook dat we het Stoïcisme zo moeten zien. Stoïcisme zegt dat we moeten leven in overeenstemming met de natuur en de natuur in optima forma is balans tussen dag en nacht, leven en dood. Alles is onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Conclusie

De ziel wil zich ontwikkelen en manifesteren en heeft daar het leven voor nodig. Psychische problematiek ontstaat dan ook in mijn optiek wanneer de discrepantie te groot tussen ziel/bron en de manifestatie is of een vector onevenredig groot en uit balans is door bijvoorbeeld een trauma. Willen we onszelf herstellen dan moeten we dus beginnen bij onszelf leren kennen en onderkennen hoe we ons willen ontwikkelen en dat realiseren. Daarna zullen we moeten nagaan wat er uit balans is en dat herstellen, dat is de basis. In mijn volgende post over zelfontwikkeling ga ik hier nader op in. Vervolgens kunnen we aan de slag met nieuwe dingen ontwikkelen die hun oorsprong vinden in de ziel.

De kameel, de leeuw en het kind

"De draak is een obstakel voor de vrijheid die de leeuw zoekt. Op de draak zitten schubben, en op elke aantrekkelijke, gouden, glinsterende schub staan de woorden 'gij zult' geschreven." - Friedrich Nietzsche

Voor mij is zelfontwikkeling enorm belangrijk, mijzelf tot uitdrukking laten komen in mijn leven van levensbelang. Wat ik hier beschrijf is hoe we zelfontwikkeling kunnen zien en/of realiseren vanuit verschillende perspectieven beginnend met Nietzsche mijn eerste bron van inspiratie.

Filosofie van Nietzsche.

Nietzsche definieert drie stadia van zelfontwikkeling. De kameel, de leeuw en het kind. De kameel neemt de last van een geloofssysteem op zich dat hij probeert te gehoorzamen en te implementeren, in mijn geval het christendom. Het is een beetje als de eerste liefde, je denkt dat je voor altijd bij elkaar blijft.

Maar naarmate je je verder ontwikkelt, kun je tegenstrijdigheden tegenkomen, dingen waar je het niet mee eens bent, en dan begint het pas echt leuk te worden. Op een gegeven moment was ik het fundamenteel oneens met het christendom en stopte ik met geloven. Toen kwam het tweede stadium, de leeuw. De leeuw zegt 'heilig' nee tegen alles wat hem wordt opgedrongen door de draak met de schubben die 'Gij zult' zeggen. Dit vertegenwoordigt de dogma's van het geloof waar je het niet mee eens bent. Je begint je te realiseren dat je eerste liefde misschien de grootste was maar dat je bent afgedwaald. Op dit punt zou je in een woestijn kunnen belanden, alleen, zonder overtuigingen, maar vol vragen. Je bent onafhankelijk geworden en vrij van opgelegde dogma's en moraal. Als je hier blijft, kun je eindigen in zinloos nihilisme.

Het derde stadium is het kind, het kind is speels, creatief en vrij en begint zijn eigen geloofssysteem te creëren. In dit stadium ga je vanuit wie je bent je eigen overtuigingen vormgeven waarbij de dialoog met anderen natuurlijk onontbeerlijk is maar je beslist uiteindelijk zelf. Ik denk dat dat de verantwoordelijkheid is van een mens om zijn eigen normen en waardesysteem vorm te geven en daar naar te leven. Nietzsche schrijft in een van zijn boeken "God is dood" maar wat bedoelde hij daar nu eigenlijk mee? Hij bedoelde dat we eeuwenlang onder het christendom hadden geleefd en door de ontkerkelijking viel dat fundament weg voor velen. Dat is wat Nietzsche bedoelde, hij was tegen het christendom maar hij voorzag ook de enorme opgave waarvoor de mens gesteld werd om weer zelf het heft in handen te nemen en om dit te verwoorden schreef hij dit prachtige gedicht:

De dwaas sprong midden tussen hen in en doorboorde hen met zijn blikken. 'Waar God is?' riep hij. 'Ik zal het jullie vertellen! Wij hebben Hem gedood; jullie en ik. Wij allen zijn Zijn moordenaars! Maar hoe hebben wij dit gedaan? Hoe hebben we het klaargespeeld om de zee leeg te drinken? Wie gaf ons de spons waarmee we de hele horizon konden wegvegen? Wat deden we eigenlijk toen we de ketenen tussen deze aarde en haar zon losmaakten? Waar begeeft zij zich nu heen? Waar begeven wij ons heen? Weg van alle zonnen? God is dood! God blijft dood! En wij hebben Hem gedood.'

Wat zegt het Boeddhisme?

Je denkt misschien dat je er bent, maar het proces moet herhaald en herhaald worden. In het boeddhisme maken monniken dagen- of wekenlang prachtige mandala's in het zand om ze vervolgens te vernietigen. De vernietiging van de mandala is een krachtige herinnering aan vergankelijkheid (anicca), een kernleer in het boeddhisme. Het weerspiegelt de vergankelijke aard van het leven en laat zien dat alle dingen ontstaan, bestaan en uiteindelijk vervagen.

Wat zegt de bijbel

De Bijbel heeft bijvoorbeeld een aantal interessante overeenkomsten die ook impliceren dat we moeten "sterven" om te leven, dat we opnieuw geboren moeten worden net als het kind bij Nietzsche:

Iedereen die zijn leven liefheeft, zal het verliezen, terwijl iedereen die zijn leven in deze wereld haat, het zal behouden voor het eeuwige leven.

En natuurlijk weten we allemaal dat Christus mogelijk aan het kruis is gestorven. Dit kan ook metaforisch gezien worden. We moeten de absolute leegte binnengaan (Keiji Nishtani) om onszelf te vinden. Het tweede citaat is ook vergelijkbaar met Nietzsche:

Hij riep een klein kind bij zich en plaatste het onder hen. En hij zei: 'Waarlijk, ik zeg jullie, tenzij jullie veranderen en worden als kleine kinderen, zullen jullie nooit het koninkrijk van de hemel binnengaan. Daarom, wie de nederige positie van dit kind inneemt, is de grootste in het koninkrijk van de hemel.'

Mijn conclusie

Ik vind het mooi om de overeenkomsten te zien en de de weg zoals Nietzsche die beschrijft was ook mijn weg, ik heb hem meermaals doorlopen en pas achteraf kon ik het allemaal echt begrijpen want dat is wat ervaring doet met kennis, het maakt het levend. Voor eenieder kan deze weg anders zijn, ook Nietzsche heeft niet de absolute waarheid in pacht maar het allerbelangrijkste blijft toch wel dat om echt jezelf te worden je eerst alles zal moeten loslaten en het kind worden zoals Nietzsche dat omschrijft.